

- наук: 08.00.05 «Економика и управление народным хозяйством» / О. Н. Зайцев. – Хабаровск. 2007. – 23 с.
11. Іванов В. Л. Забезпечення організаційно-економічної стійкості промислового підприємства / В. Л. Іванов, В. А. Малов // Економіка. Менеджмент. Підприємство. – 2010. - № 22. - С 32 – 39.
  12. Іванов В. Л. Управління економічною стійкістю промислових підприємств (на прикладі підприємств машинобудівного комплексу): [монографія] / В. Л. Іванов. – Луганськ : СНУ ім. В. Даля. – 2005. – 268 с.
  13. Карлоф Б. Вызов лидеров / Б. Карлоф, С. Седерберг // Пер. с швед. – М. : Дело, 1996. – 351 с.
  14. Колодизев О. М. Дослідження сутності та змісту економічної стійкості підприємства / О. М. Колодизев, К. М. Нужний // Науч.-техн. сб. : Коммунальное хозяйство городов. – 2007. – №78. – С. 238 – 243.
  15. Коренченко Р. А. Общая теория организации : учебник для вузов / Р. А. Коренченко. – М. : Юнити - ДАНА, 2003. – 286 с.
  16. Медведев В. А. Устойчивое развитие общества: модели, стратегия / В. А. Медведев. – М. : Академия. 2001. – 267 с.
  17. Новоселецький Б. М. Модулювання стійкості функціонування підприємства з урахуванням ризику: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. Наук : 08.00.11 / О. М. Новоселецький. – К., 2008. – 18 с.
  18. Седікова І. О. Питання аналізу та оцінки організаційних структур управління підприємств зернопереробної галузі / І. О. Седікова, З. І. Шевченко // Економіка: проблеми теорії та практики (Збірник наукових праць). Випуск 250. Т. VIII. Дніпропетровський національний університет. – Дніпропетровськ, 2009. – С. 1842 – 1853.
  19. Сімах Ю. А. Визначення поняття конкурентостійкості підприємства / Ю. А. Сімах // Вісник Міжнародного Слов'янського університету. Серія «Економічні науки». – Т. X. – 2007. – № 1. – С. 12 – 16.
  20. Шевченко З. І. Підвищення організаційної стійкості підприємств зернопереробної галузі / З. І. Шевченко, І. О. Седікова // Економіка харчової промисловості. – 2010. - № 1. – С. 30 – 35.
  21. Ячменьова В. М. Ідентифікація стійкості діяльності промислових підприємств : [монографія] / В. М. Ячменьова. – Сімферополь : ДОЛЯ, 2007. – 384 с.

**Гнатенко Є.П.**

**УДК 637.1 : 338.43**

## **МАКСИМІЗАЦІЯ ЧИСТОГО ПРИБУТКУ - ДЖЕРЕЛО ЗРОСТАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ**

***Анотація.** У статті здійснено дослідження формування чистого прибутку на п'яти найбільших молокопереробних підприємствах Миколаївської області. Позначені причини отримання деякими підприємствами чистого збитку. Для максимізації чистого прибутку розроблена економіко-математична модель. На основі оптимального обсягу і структури виробництва і реалізації продукції визначена максимальна сума чистого прибутку, зростання економічного потенціалу молокопереробного підприємства, а також необхідний обсяг закупівлі молокоцирковини.*

***Ключові слова:** чистий прибуток, економічний потенціал, обсяг, структура виробництва продукції, молокопереробні підприємства.*

***Аннотация.** В статье проведено исследование формирования чистой прибыли на пяти крупных молокоперерабатывающих предприятиях Николаевской области. Обозначены причины получения некоторыми предприятиями чистого убытка. Для максимизации чистой прибыли разработана экономико-математическая модель. На основе оптимального объема и структуры производства и реализации продукции определена максимальная сумма чистой прибыли, рост экономического потенциала молокоперерабатывающего предприятия, а также необходимый объем закупки молокосырья.*

***Ключевые слова:** чистая прибыль, экономический потенциал, объем, структура производства продукции, молокоперерабатывающие предприятия.*

***Summary.** Activities can not be effective if the company receives damages. An important indicator for determining the efficiency of dairy companies is the absolute amount of profit including earnings from operations. In addition, the development of enterprises provided a net profit. In the article the study of the formation of the net profit for the five major dairy establishments Mykolaiv region. Identified the reasons for getting a net loss of some enterprises. In order to maximize profits dairy company proposed to increase the volume of production and sales of products and review product strategy. Using economic - mathematical model based on indicators: production volume by product, the cost and the price of 1 ton of each product, the net profit of each type of commodity products, the forecast of production and sales by product for the enterprise. In this regard, net profit growth of over 70%, which contributes to the growth of the economic potential of the enterprise. Furthermore, based on the data model defines the required purchase amount of milk. Implemented a general forecast consumption of milk on the production of specific types of products. The total amount of net profit may be directed to the development of the resource base.*

***Keywords:** net profit, economic potential, the size, the structure of production, milk processing enterprises.*

**Постановка проблеми.** Діяльність не може бути ефективною, якщо підприємство отримує збитки. Важливими показниками для визначення ефективності функціонування молокопереробних підприємств є абсолютна сума прибутку, в тому числі прибутку від основної діяльності. Розвиток діяльності підприємств забезпечується чистим прибутком. Для підвищення прибутковості підприємству необхідно збільшувати обсяги виробництва та реалізації продукції, переглянути асортиментну політику. Якщо цих джерел буде недостатньо, зростає потреба в зовнішніх інвестиціях та кредитах.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Питанням підвищення прибутковості, стійкого економічного зростання діяльності підприємств молокопереробної галузі приділяли увагу відомі вчені Андрійчук В. Г., Березівський П. С., Гайдуцький П. І., Зимовець В. Н., Ільчук М. М., Крисальний О. В., Коденська М. Ю., Кузубов М. В., Месель-Веселяк В. Я., Мостенська Т. Л., Саблук П. Т. та інші. Їхні наукові здобутки є базовими для визначення напрямів підвищення економічної ефективності функціонування молокопереробної галузі. Ринкові відносини потребують пошуку нових підходів до визначення оптимального обсягу виробництва, дослідження та вирішення методичних та практичних питань стосовно стійкого розвитку економічного потенціалу підприємства.

**Постановка завдання.** Метою дослідження є визначення оптимального обсягу і структури виробництва і реалізації продукції, які забезпечать отримання максимальної суми чистого прибутку, зростання економічного потенціалу молокопереробного підприємства, а також необхідний обсяг закупівлі молокосировини.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Дослідження формування чистого прибутку здійснювалося на п'яти найбільших молокопереробних підприємствах Миколаївської області (табл. 1). Аналіз представлених даних свідчить, що всі підприємства, що аналізуються, отримали валовий прибуток. Але в зв'язку з високими операційними витратами у 2011 році на ПАТ «Вознесенському сиркомбінаті» (адміністративні витрати – 1289 тис. грн; витрати на збут – 274 тис. грн; інші операційні витрати – 743 тис. грн) результат операційної діяльності – збиток у сумі 925 тис. грн.

**Таблиця 1.** Формування чистого прибутку молокопереробних підприємств Миколаївської області, тис.грн \*

Показники	ПАТ «Баштанський сир завод»		ПАТ «Вознесенський сиркомбінат»		ПАТ «Веселинівський завод сухого знежиреного молока»		ПРАТ «Лакталіс - Миколаїв»		ПАТ «Первомайський молочноконсервний комбінат»	
	2010р.	2011р.	2010р.	2011р.	2010р.	2011р.	2010р.	2011р.	2010р.	2011р.
Дохід від реалізації продукції	185506	266918	23408	10647	41480	36810	352156	479566	127678	177386
Собівартість реалізованої продукції	158589	223762	20444	9318	38620	34141	295236	370242	115870	157224
Валовий прибуток (збиток)	26917	43156	2964	1329	2860	2669	56920	109324	11808	20162
Інші операційні доходи	-	-	52	632	-	-	14299	16422	4159	363
Інші операційні витрати	7374	13366	2114	2306	1620	1258	39483	102218	8800	12942
Прибуток від операційної діяльності (збиток)	19543	29790	1483	-925	1240	1411	31736	23528	7167	7583
Інші доходи	10	14	41	59	-	19	5557	14994	14	709
Інші витрати	6200	12656	1987	555	95	260	9520	59739	3650	4873
Прибуток до оподаткування (збиток)	13353	17148	-463	-1421	1145	1170	27773	-21217	3531	3419
Податок на прибуток	3338	4287	-	-	322	268	11663	2848	1269	1890
Чистий прибуток (збиток)	10015	12861	-483	-1421	823	902	16110	-24065	2262	1529

\* За даними фінансових звітів підприємств

Кінцевий результат ПАТ «Вознесенського сиркомбінату» – збиток, який зріс у 2,9 рази. Інше підприємство ПРАТ «Лакталіс – Миколаїв» від основного виду діяльності отримувало прибуток. Але у 2011 році, витрати зв'язані з фінансовою діяльністю, вплинули на кінцевий результат: замість чистого прибутку підприємство отримало збиток 24065 тис. грн. Інша ситуація на ПАТ «Баштанському сирзаводі» та ПАТ «Веселинівському заводі СЗМ», там відбулося зростання чистого прибутку. ПАТ «Первомайський МКК» також отримав чистий прибуток, але порівняно з 2010 роком він зменшився на 32,4%. Основна причина такого стану – зростання витрат фінансової діяльності. Отже, прибуток представляє абсолютний ефект від діяльності підприємств.

Найбільш ефективне планування максимізації прибутку можна здійснити на основі сучасних науково – технічних досягнень. Такими є економіко – математичні моделі та методи, які являються інструментом господарського механізму. Використовуючи їх можна визначити оптимальні обсяги та структуру виробництва й вирішити питання ефективного використання ресурсів, отримання високих фінансових

результатів підприємством, які в свою чергу забезпечать стійке економічне зростання потенціалу підприємства.

Для формування економіко – математичної моделі оптимального обсягу і структури виробництва та реалізації продукції для максимізації прибутку, з метою стійкого економічного зростання потенціалу ПАТ «Первомайського МКК» використані показники: обсяг виробництва продукції за видами продукції, собівартість та ціна 1 тонни кожного виду продукції, чистий прибуток кожного виду товарної продукції. Економіко – математична модель розроблена на персональному комп'ютері за допомогою програми Excel.

Модель включає наступні змінні:  $x_1$  – обсяг виробництва та реалізації молока обробленого рідкого;  $x_2$  – обсяг виробництва та реалізації масла вершкового;  $x_3$  – обсяг виробництва та реалізації сирів кисломолочних;  $x_4$  – обсяг виробництва та реалізації сирів твердих;  $x_5$  – обсяг виробництва та реалізації молока незбираного згущеного;  $x_6$  – обсяг виробництва та реалізації молока згущеного знежиреного;  $x_7$  – обсяг виробництва та реалізації вершків згущених підсолоджених;  $x_8$  – обсяг виробництва та реалізації какао з вершками або молоком згущеним;  $x_9$  – обсяг виробництва та реалізації кави з вершками або молоком згущеної;  $x_{10}$  – обсяг виробництва та реалізації кефіру не ароматизованого;  $x_{11}$  – обсяг виробництва та реалізації ряжанки не ароматизованої;  $x_{12}$  – обсяг виробництва та реалізації сметани не ароматизованої;  $x_{13}$  – обсяг виробництва та реалізації йогурту ароматизованого;  $x_{14}$  – обсяг виробництва та реалізації сироватки;  $x_{15}$  – обсяг виробництва та реалізації спредів та сумішей жирових.

Коефіцієнтами цільової функції є прибуток розрахований на 1 тонну кожного виду продукції:  $x_1$  – 23,9 молоко оброблене рідке;  $x_2$  – 349 масло вершкове;  $x_3$  – 426,8 сири кисломолочні;  $x_4$  – 67 сири тверді;  $x_5$  – 85,1 молоко незбиране згущене;  $x_6$  – 59,3 молоко згущене знежирене;  $x_7$  – 116 вершки згущені підсолоджені;  $x_8$  – 104,8 какао з вершками або молоком згущене;  $x_9$  – 110,2 кава з вершками або молоком згущена;  $x_{10}$  – 26,1 кефір не ароматизований;  $x_{11}$  – 32,1 ряжанка не ароматизована;  $x_{12}$  – 69,3 сметана не ароматизована;  $x_{13}$  – 39,6 йогурт ароматизований;  $x_{14}$  – 236,8 спреда та суміші жирові.

Цільова функція максимізації прибутку з метою стійкого економічного зростання потенціалу ПАТ «Первомайського МКК» наступна:

$$Z \max = 23,9x_1 + 349x_2 + 426,8x_3 + 67x_4 + 85,1x_5 + 59,3x_6 + 116x_7 + 104,8x_8 + 110,2x_9 + 26,1x_{10} + 32,1x_{11} + 69,3x_{12} + 39,6x_{13} + 236,8x_{14}$$

1. Обмеження по молоку обробленому рідкому:  $x_1 \leq 3500$
2. Обмеження по маслу вершковому:  $x_2 \leq 1000$
3. Обмеження по сирам кисломолочним:  $x_3 \leq 130$
4. Обмеження по сирам твердим:  $x_4 \leq 1500$
5. Обмеження по молоку незбираному згущеному:  $x_5 \leq 20500$
6. Обмеження по молоку згущеному знежиреному:  $x_6 \leq 2500$
7. Обмеження по вершкам згущеним підсолодженим:  $x_7 \leq 1200$
8. Обмеження по какао з вершками або молоком згущеному:  $x_8 \leq 485$
9. Обмеження по каві з вершками або молоком згущеної:  $x_9 \leq 350$
10. Обмеження по кефіру не ароматизованому:  $x_{10} \leq 1200$
11. Обмеження по ряжанки не ароматизованій:  $x_{11} \leq 400$
12. Обмеження по сметані не ароматизованій:  $x_{12} \leq 800$
13. Обмеження по йогурту ароматизованому:  $x_{13} \leq 110$
14. Обмеження по спредам та сумішам жировим:  $x_{14} \leq 20$
15. Обмеження по молкосировині:  
 $1,14x_1 + 23,4x_2 + 9,4x_3 + 6,4x_4 + 1,16x_5 + 1,17x_6 + 1,5x_7 + 1,37x_8 + 1,79x_9 + 1,2x_{10} + 1,2x_{11} + 8,14x_{12} + 1,73x_{13} + 23,4x_{14} \leq 63537$

Цільова функція (прибуток) дорівнює 2689547 грн, за умови закупівлі 63537 тонн молкосировини, що забезпечить використання виробничих потужностей підприємства:

$$\begin{aligned} x_1 &= 3500; x_2 = 1000; x_3 = 130; x_4 = 477; x_5 = 20500; x_6 = 2500; \\ x_7 &= 1200; x_8 = 485; x_9 = 350; x_{10} = 1200; x_{11} = 400; x_{12} = 0; \\ x_{13} &= 110; x_{14} = 0 \end{aligned}$$

Отже, модель задачі максимізації прибутку за рахунок оптимізації обсягу і структури виробництва та реалізації продукції використовує 14 змінних та 15 обмежень. За результатами моделі у табл. 2 надається прогноз обсягів виробництва та реалізації продукції за видами продукції, а також суми чистого прибутку від виробництва та реалізації кожного виду продукції. На основі даних таблиці загальний обсяг закупівлі молока становитиме 63537 тонн. З загального обсягу молока – 23400 тонн необхідно направити на виробництво масла вершкового, а 23780 тонн на виробництво молока незбираного згущеного. Найбільші суми чистого прибутку підприємство отримає від виробництва та реалізації молока незбираного згущеного – 1744,5 тис. грн та масла вершкового – 349,0 тис. грн. Загальна сума отриманого чистого прибутку може бути направлена на розвиток сировинної бази.

**Таблиця 2.** Максимізація прибутку за рахунок зміни обсягу та структури виробництва продукції в ПАТ «Первомайському МКК»

Види продукції	2011 р.				Прогноз		
	Обсяг закупівлі молока, тонн	Обсяг виробництва, тонн	Чистий прибуток		Обсяг закупівлі молока, тонн	Обсяг виробництва та реалізації, тонн	Чистий прибуток від виробництва та реалізації, тис. грн
			на 1 тонну, грн	Всього, тис. грн			
Молоко оброблене рідке	3081	2692	23,9	64,3	3990	3500	83,6
Масло вершкове	9019	384	349,0	134,0	23400	1000	349,0
Сири кисломолочні	668	71	426,8	30,3	1222	130	55,4
Сири тверді	7241	1122	67,0	75,4	3053	477	32,0
Молоко незбиране згущене	14648	12586	85,1	1071,3	23780	20500	1744,5
Молоко згущене знежирене	624	535	59,3	31,7	2925	2500	148,2
Вершки згущені підсолоджені	189	128	115,6	14,8	1800	1200	139,1
Какао з вершками або молоком згущене	114	83	104,8	8,7	660	485	50,7
Кава з вершками або молоком згущена	88	49	110,2	5,4	627	350	38,7
Кефір не ароматизований	1355	1124	26,1	29,3	1410	1200	31,3
Ряжанка не ароматизована	318	264	32,1	8,5	480	400	12,8
Сметана не ароматизована	5311	652	69,3	45,2	-	0	-
Йогурт ароматизований	193	111	39,6	4,4	190	110	4,4
Сироватка	376	351	3,4	1,2	-	0	-
Спреди	446	19	236,8	4,5	-	0	-
Разом	43671	19907	-	1529	63537	31852	2689,5

Враховуючи суми власного капіталу підприємства, нерозподіленого прибутку 2011 року, отриманий в результаті рішення задачі чистий прибуток в сумі 2689,5 тис. грн дасть можливість досягти зростання економічного потенціалу підприємства. Коефіцієнт стійкості економічного зростання (Кр) показує, якими темпами в середньому збільшується економічний потенціал підприємства і розраховується за формулою [3]:

$$K_p = \frac{ЧП - Д}{(НП + Вк) * 0,5} \quad (1)$$

де ЧП – чистий прибуток;

Д – виплати дивідендів;

НП – нерозподілений прибуток (збиток);

Вк – сума власного капіталу.

Так, згідно формули 1 коефіцієнт економічного зростання ПАТ «Первомайського МКК» становитиме  $0,45 : 2689,5 : [(4567 + 7386) * 0,5] = 0,45$

У 2011 році цей коефіцієнт дорівнював 0,26, отже за прогнозом він зросте на 0,19, що підтверджує стійке зростання економічного потенціалу підприємства.

**Висновки з даного дослідження.** Таким чином, впровадження в дію моделі оптимізації обсягу, структури виробництва та реалізації продукції, а також максимізації чистого прибутку сприятиме зростанню економічного потенціалу молокопереробного підприємства. Крім того, на основі даних моделі визначено необхідні обсяги закупівлі молока, що потребує прийняття управлінських рішень стосовно організації та формування сировинної бази підприємства.

#### Джерела та література:

1. Андрійчук В. Г. Про необхідність комплексного використання в планово-економічній роботі показників рентабельності / В. Г. Андрійчук // Удосконалення економічного механізму функціонування аграрних підприємств в умовах невизначеності : зб. наук. праць між нар. наук. – практ. конф. 19 – 20 травня 2004. – К. : КНЕУ, 2004. – 595 с.
2. Ільчук М. М. Економічні напрямки ефективного функціонування молокопродуктового підкомплексу України (рекомендації) / Ільчук М. М. – Київ, 2004. – 84 с.
3. Чумаченко М. Г. Економічний аналіз: [навч. посіб. для студ. економ. спец. вищ. навч. закл.] / Болюх М. А., Бурчевський В. З, Горбаток М. та ін. – К : КНЕУ, 2003. – 556 с. – ( Вид. 2–е.)
4. Мостенська Т. Л. Економічний механізм функціонування молочної промисловості України : [монографія] / Т. Л. Мостенська – К. : УДУХТ, 2001. – 32с.
5. Саблук П. Т. Економіка виробництва молока і молочної продукції в Україні [монографія] / П. Т. Саблук, В. І. Бойко. – К. : ННЦІАЕ, 2005. – 340 с.